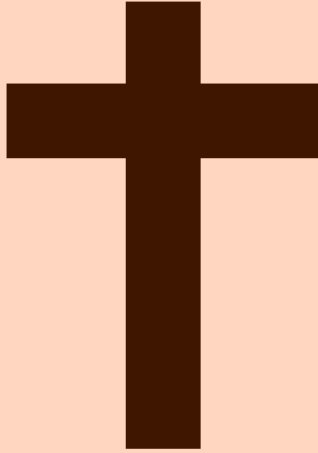

Veqaura Baibel

Portions of the New Testament in the Veqaura (Meana)
dialect of the Omwunra-Toqura (South Tairora) language of
Papua New Guinea

Veqaura Baibel

Portions of the New Testament in the Veqaura (Meauna) dialect of the Omwunra-Toqura (South Tairora) language of Papua New Guinea

Sampela hap Nupela Testamen long tokples Veqaura long Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Veqaura (Omwunra-Toqura or South Tairora)

Dialect: Veqaura (Meauna)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
7f17bf7b-ed7f-57a2-89c1-2b7308ad99ef

Contents

Matiu	1
MAAKI	6
RUKI	11
IONI	16

Matiu

13

Sia suqe si sukura uiti tutoraқи pisorara tura

²⁴ Sisasiva mwariro mwo kuaqaa nuase nraase qora timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiariva vasirero mwaa kuara votaama vaiso. Vainti mwovano suqe si sukura uiti suku nrai vutaqі mwara tuse ²⁵ uro enaqі nrai nramwunaavaqа vaite mwauvaro mwira nramwutaa mwovano nrinero uiti tutoraқи kuankusa suku sia suqe si sukura pisorave. (Mwi kuankusava vasirero mwira ituvaqа mwira aqavaqа uiti ituvaqа aqavaqа nkuaa qarama vaisaro mwi kuankusara tavavano aasu sia mwitaama uiti tava votaama vairave.)

²⁶ Mwira nramwutaavano sia suqe si sukura mwira vutaqі pise vuvaro uitivano kuankusa vaqamase nkuaaqі kutero mwataqа tava riare svanta mwira aira vaintivaravano takuovaro mwi kuankusava uiti vaqamase kute vauvanta ²⁷ mwira aira vaintivaravano uro nraaso qora mwata rienta tinta, Nrora vaintio, re suqesi sukurave mwara tutaaro? Ntaintairove mwi kuankusava govarama viso? tinta.

²⁸ Mwitaa tuvaro nraase qova tiro, Qike, ni nramwutaa mwovano kuankusa mwaqiro uro ni vutaqі mwara tutaiso, tuvanta mwira aira vaintivaravano mwira mwata rienta tinta, Sove te uro mwi kuankusara nuqі saanarave? ²⁹ tuvaro mwiva qao tiro, Sia kuankusa mwira nuqі saate. Né kuankusa nuqitanta uiti vaqamasenta nauku sevorave. ³⁰ Qaqі saivaro uitivanovaqа kuankusavanovaqа nkuaaqі nivuate. Uitivano nroravaqe ne ni sara irara mware nri mwai vaintisuara mwitaama tirenave. Né mwi kuankusara nane tuquse rumpase mwaqinta uro tia quara tenta mwiraqantai uiti tuquse mwaqі ni sarasaapa nraavuqі uro nini mataate tiasarave, turave. Sisasiva mwi kuaraqaa nuase timwa nyurama...

³⁶ Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase timwa nyiqiro viro mwiraqantai mwiva nraase qora mwini se nraavuqі vuvanta mwira nraaqiaravaravano mwiva mwau-raqі uro nenta Sisasirara tinta, Re ota tiana kuara mwira nramwutaavano kuankusa mwira vutaqі piso kuara mwi kuara osarara tiri timwa tiviqe te riaare, tinta.

³⁷ Mwira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano suqe si sukura

mwara tuto vaintira osaravano vairero ne mwiva mwauko. Ne mwataqі mwatatai nraaqiarava ne mwi vaintivave.

³⁸ Mwi vaintira vuta osaravano vairero esaa mwatamaata vaiso. Suqe si sukura osaravano vairero Kotira kua rиа nraase qorasuama mwariarave. Kuankusa osaravano vairero sia Kotira kua rиа nraase qorasuama Saataanira nraaqiarama mwariarave. ³⁹ Mwira nramwutaavano kuankusa suku piso vaintira osaravano vairero mwiva Saatanivave. Sara irara mware nri enara osaravano vairero naantiara mwaa mwatava taiqaari enava vaiso. Sara irara mwarenta nri vaintisua osaravano vairero mwisua naavunyaa vaintinravuve.

⁴⁰ Mwira aira vaintivaravano kuankusa toqase rumpase mwaqinta uro tiaqі quara tonemase naantiara mwaa mwatava taiqaari enaraqaa mwitaama govара sianarove. ⁴¹ Ne mwataqі mwatatai nraaqiaravama mwaiqі vіna mwaa mwatava taiqaari enaraqaa ne naavun-yaasua titaarinta mwisua untu ne naqisu mwatarqaantai sia suqe si nraase qorasua ni nraaqiaranravu sia suqema nyate mwari nraase qorasua rumpa mwarenta sia suqe si airara mware mwaisua rumpa mwarenta ntiataqinta ⁴² uro tia nrora itaariraqі pisaivanta mwisua tiaqі mwaitanta qara ninta nataqі vinta nyari vai nkutitanta mwaivarave.

⁴³ Mwisua mwini uro pisaivanta suqema nrue mwai nraase qorasua suarivano itainemase itamaqі vivaro Kotiva mwisua qova mwisuaqaa naqisiqі viranta mwiairiqі vivarave. Ini aato vairere mwi kuara osara qintutama riaate, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

14

Sisasiva nruka nroraqaa iquqaantai naaqі vura

²² Sisasiva mwisua sara nyitero mwiraqantairo nrai vaintivara ntusi tiro, Né mpotuqі mwaari nenta né naane nramai nrukaqі tarenta tarasini uro né vi mwaivaqe ne vainti nraase qora ntusi tiarinta mwini nyari mwaaqani nyari mwaaqani vuate, tiro tuvo.

²³ Sisasiva mwitaa timwase mwiva vainti nraase qora nyari mwaaqani nyari mwaaqani ntusi tiro mwiraqantai Kotirara sapara siase tiro mwera aataqaa vuvaro ena suvaro Sisasiva aataqaa mwinto nrariaraa mwauvaro ²⁴ mpotuvano nramai vutaqaa vuvaro saaravano tuqі viro Sisasira vaintivaravano mpotuqі mwausua mwini vuarenta tinta sunantai saaravano tuqі vuvarora tiro, nramavano mpotu sampi raaquqі raaquqі vurama.

²⁵ Saaravano tuqi vuvaro nramaivano mpotu raaquqi raaquqi vi mwauvaro va ataa suvaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi viro mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua vunani vuvanta ²⁶ mwira vaintivaravano takuovaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi nruvanta mwisua mwira takuenta nroraqamase aatu sinta mpo se tinta, Tovevaanavanove, ti mwauvaro ²⁷ Sisasiva mwisuara va tiro, Né qaqi mwariate. Ne mwivave. Sia aatu siate, tiro tuvo.

²⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro Pitaava tiro, Nrora vaintio, re qutaa mwairerere re ni timwa miqe nevaqa nramaiqaa niquqaantai re mwariaranani vuase, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, So tukuane, tiro. ²⁹ Mwitaa tuvaro Pitaava mpotuqintai mwaavi nero mpotu mwini pisero nramaiqaa iquqaantai naaqi viro Sisasiva sunani vurama.

³⁰ Pitaava mwini vitaro tiro, Ne so nramaiqaa vuasarave, timwa tero takuovaro saaravano nroraqamase tuvaro Pitaava mwirara nau riovaro aatu itovaro mwiraqaantai mwiva nramaiqi mweva nare utura Sisasirara sapara siro tiro, ³¹ Mpo, nrora vaintio, ni tumwaraane, tuvaro Sisasiva va nrai saquqaantai mwiti Pitaara vite tiro, Re saaravano tuarinara sia nau riataarave. Re niara aasu nau riataarave. Re sia niara taara aato tuataarave, tiro turama.

³² Sisasiva mwitaa timwa sero Pitaara vita mware mpotuqi mwaari novaro saaravano va taiqa vuvanta mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua Sisasirara riariamase tinta, Re qutaa Kotira mwaquvano mwariaro, tinta turama.

26

Sutaasiva Sisasira nramwutaa mwisua ntaquqi sero mono mwaraarirara tura

¹⁴ ...Sisasira 12 nraaqiaravaraqintai mwo vaintivano mwira utu Sutaasi Ikeriotiva mweva nero Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintivaravano mwaunani viro uro mwisua mwata rie tiro, ¹⁵ Ne Sisasira ini ntaquqi uro saarinta né nara soqaave ni mivarave siavo? tuvanta mwisua ori mono 30 nravu saara nuase mwira mwuvaro ¹⁶ Sutaasiva mwi monora mware mwi enaraqaantai mwisua ntaquqi uro Sisasira saari aarara mpuaamaqi vura.

Sisasiva nrai nraaqiara vaqamase vesasuto sarara nrora

¹⁷ Sia ntoto mpereti sarara omwata nre enanravuva nrinovanta ntaaru enaqaa mwira nraaqiaravaranovo Sisasiva sunani nrinenta tinta, Ntaraqive tenravu uro

terama mwataarara re vesasuto enarara rietarama mwi sarara nrenarave? tinta. ¹⁸ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Nenravu Ierusalemi mwatusani uro mwi vaintirara mwitaa tiate, Tirinravu mwaara ti mwai vaintiva mwitaa tiro, Ni enama nrinaiso. Ne nena nraaqiara vaqamasena ri nraavuqi vesasuto sarara nrarenave tiso, tiate, tiro. ¹⁹ Sisasiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravaranovo mwi sarara Sisasiva tunema senta temwanaama tora.

²⁰ Sara temwanaama tovaro ena suvaro Sisasiva nrai nraaqiaravaraqa uro sara taintaqaa mwataqaa mwairo ²¹ sara nre mwariro tiro, Ne tiarinta riaate. Iniqintai mwovano nramwutaa vuqaa ni qovarama saanarove, tiro. ²² Mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwuntusa sia suqe suvanta mwinravusua nkuaiqa nkuaiqa Sisasira mwata rie tinta, Nrora vaintio, re niarave tiaro? Sia ne mwivave, sia ne mwivave, timwaqinta vinta.

²³ Mwitaa timwaqi vuvaro Sisasiva tiro, Nrai mpereti mwarase nivaqamase tanaaqi mwaati tumwaraariva mwi vaintiva ni qovarama saanarove. ²⁴ Ni mwataqi mwataai nraaqiarara niara ntaaru enaqaa mwitaa ni ruse kuara qumwaaara ratorave. Mwi kuava mwivau vasianarove. Ni mwatani mwataai nraaqiarara qovarama saari vaintirara ne mpo se timwa mwatauko. Mwira nrova sia mwira mwataqeqe sove tiataarave, tiro.

²⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Sutaasiva mwira qovarama saariva Sisasira mwata riero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, re niarave tiaro? tuvaro Sisasiva tiro, Eo, re tianarave, tiro.

Mpereti sararavaqa uaini nramairavaqa timwa tora

²⁶ Sisasira nraaqiaravaranovo sara nre mwauvaro Sisasiva mpereti sara mwarase Kotirara suqemave timwase uveqase nrai nraaqiaravara nyiro tiro, Mwaa sarara mwara nraate. Mwaa mperetiva ni mwavanama siso, tiro.

²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva uaini nramai mwiraqi vasu kaapura mwarase Kotirara suqemave timwase mwinravusua viti nyiro tiro, Né esaa mwaa nramaira nraate.

²⁸ Mwaa nramaiva ni nraarema siso. Kotiva nraase qora vaqamase nkuuqaqa naataruse mwairero qaraasa kua mwatarerove. Mwi kuava kempusaqama vasiarive tiro ni nraarevano mwi kuara kempusaqama saanarove. Ni rusaivaro ni nraarevano naariva vaaqara nraase qora saisaqa sitaro mwisua sia suqe kua nrunka nyataanarove.

²⁹ Ne tiarinta riaate. Mwaa enaraqaantai ne sia uaini nramai qava nrarenave. Ne sia nraraitina mwitaamaqi vuarinta né ni nkova naqisiriaraqí nivaqa uro mwaivaqe ne mwi enaraqaa inivaqa mwaitana qaraasa uaini nramai nraasarave, tiro.

³⁰ Sisasiva mwitaa timwase nrai nraaqiaravaravaqa Kotirara isi timwase mwevane Orivi taqiqaa vurama.

Pitaava nrai kua tirero siarinara Sisasiva mwira timwa mwura

³¹ Mwinravusua mwini vuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Nenravu mwate enaqi ni mwaini sentama aatumaqi sanenta vivarave. Kotira vukuqi qumwaara rato kuava mate mwivau vasiarave. Mwitaa tiro:

Sipisipiqaqaa naqisiri vaintira
Kotiva mwira nuqutu sairanta
sipisipi mwisua aatumase nyiariara nyiariara
sampi mwona mwona vivarave, turave.

³² So naantiara ni mwara qaqi ntivima saqe ne mwarina ini vuni ne naane Kariri mwatani virenaave, tiro.

³³ Sisasiva mwitaa tuvaro Pitaava qao tiro. Esaa mwinravusua ri mwaini senta aatumase sanama tenta vivaqe ne aasu rivaqa mwariasarave, tiro.

³⁴ Pitaava mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Ne tiarira re riaane. Mate enaqi kuko-
raaravano sia qukarairara re taaramo nrau niara tira sia mwi vaintira takuaukavave tinarave, tiro.

³⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Pitaava qao tiro, Ne sia riarira sia mwira takuaukavave tiasarave, tiro. Pitaava mwitaa tuvanta Sisasira nraaqiara mwonravuvanavaqa mwi kuara aasu tura.

Sisasiva Kotirara uro sapara sura

³⁶ Mwiraqaantai Sisasiva nrai nraaqiaravaravaqa mase uro viro saqava tutoraqi mwira utu Kesemani mwiraqi urone nrai nraaqiaravarara tiro, Nenravu mwaini mwataqaa mwaivaqe ne mwuruni uro Kotirara sapara siase, timwase

³⁷ Pitaaravaqa, Sepetira mwaqaqutanavaqa, mwinravusua aasu ntita mware mwini vitaro sia suqe aato riovaro mwira mwuntusavano sia suqe suvaro ³⁸ mwiva taaramonravuara tiro, Ni mwuntusavano nroraqamase nitampiso ni rusarero votaama vasisana mwauko. Nenravu mwaqaa mwaitanta ni vaqamase mwaitanta vu mpairase takuetanta mwariate, tiro.

³⁹ Mwitaa timwase Sisasiva sia muasaqama vire uro vuriantantai mwataqaa untu niro Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, re sove tirere ne nitampi

nramaira nraarira votaa re mwi nramaira qaqini mwara saane. So sia ne nena mwaraataaraqaa mwararenave. Ne re mwaraase tinaravaqa mwararenave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa timwase uro nane nrai nraaqiara taaramonravu sonani untu takuovanta mwinravusua vu ruara suvanta vaite mwauvaro Sisasiva Pitaarara tiro, Naraqamave né taaramonravu ni vaqamase pataqa mwaritanta sia vu mpaira senta takuetanta mwariavo?

⁴¹ Ininravuara mwinravusua sia suqe aira mwaraate tiro, Saataaniva ininravu amaqe siasorave mwirara rietanta né vu mpairase takuetanta Kotirara sapara si mwariate. Ininravu mwaranavano mwitaa siataa sisaro ini mwavanavano aasu sia so kempusaqa sisanta mwariavo, tiro.

⁴² Sisasiva mwitaa timwase qava taaramonravu mwini se uro qava Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, mwaa kaapuraqi vasi nramaira sia re qaqini mwara saraitira niara mwira qaqi nraane tirere, ne re mwaraataaraqaa mwaraasarave, tiro. ⁴³ Sisasiva mwitaa timwase qava uro nane untu takuovanta mwira nraaqiara taaramonravu vu ruara suvanta vaite mwaura.

⁴⁴ Mwinravusua vaite mwauvaro Sisasiva qava mwinravusua mwini se uro vi Kotirara taaramo nrau sapara siro ota tunemase nkuua qaramase Kotirara saparama sora.

⁴⁵ Kotirara saparama taiqase Sisasiva uro nanero untu taaramonravuara tiro, Mpo, nenravu qaqi sositantave vaitaavo? Ni mwataqi mwatatai nraaqiarara ni navaatavu mwarenta uro sia suqe si airara mware mwisua mwisua ntaquqi ni sevarave. ⁴⁶ Ntivivaqenravu vuare. Ni govarama saari vaintiva nri mwaiso, tiro...

Iutaa vaintinravu ntuqaa Sisasira uro sora

⁵⁶ ...Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua mwira navaatavu sovanta mwira nraaqiaravaravano mwira mwini senta nyiari aatu vurama.

⁵⁷ Mwira nraaqiaravaravano sane vuvanta Sisasira navaatavu sosua mwira vita mware Kotira nraavuqi aira mware mwausua mwisua vunyaa vaintivano mwauraqi Kaiapaasira nraavuqi uro sovanta mwi nraavuraqi mwaara osara ti mwau vaintivarsuavaqa, Iutaa vainti nroranravuvanavaqa, suntu nukaama mwaura.

⁵⁸ Sisasira vita mware uro se mwauvaro Pitaava niarantai mwisua ntaqaqi viro Kaiapaasira nraavu mwatusani urone tosan

mwaantine vutaqi viro mwi irainarava qovara siarira takuarero uro mwi nraavuraqaa vaivaraara naqisi mwau vaintisua vaqamase mwataqaa mwairo mwaura.

⁵⁹ Pitaava mwini mwataqaa mwauvanta nraavuqi Kotira nraavuqaa naqisi mwau vaintisuavaqa, esaa mwiraqi suntu nukaama mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasira rusareranta Sisasiraqaa muna kua mwataare tuvaro ⁶⁰ sia kuava vauvanta qumina mwi kuara mpuaasitanta mwo vainti mwo vaintivano ntivinta Sisasirara muna kua tura. Mwitaamaqi aasu vuvanta mwiraqaantai vainti taaratanavano ntivinta ⁶¹ Sisasirara tinta, Mwaa vaintiva mwitaa tisanta tetana riaunarave. Mwiva tiro, Ne soma Kotira nraavu mpaiaa sena mwiraqaantai taaramo ena aasu mwarina mwi nraavura qava soqa taiqa saasarave, tisanta riaunarave, tinta.

⁶² Mwitana mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vaintivano ntiviro Sisasirara tiro, Mwitaa mwitaama riqaa kua mwate mwariavo? Re mwo? Re nyaritanara narave tinarave? tuvaro ⁶³ Sisasiva sia kua tiraitiro, tire mwauvaro qava vunyaa vaintivano Sisasirara tiro, Ne Kotira vuqaa mwaina mwira utu netana riarama qutaa kua tiane tuko. Qutaave Kotiva ri vusitisarave re tiri saisaqa sirera Mesaia vaintivano mwariaro? Qutaave re Kotira mwaaquvano mwariaro? Re tiri timwa timwiqe riaare, tiro.

⁶⁴ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re tianara ne mwaa mwivave. Ne tiarinta né riaate. Né naantiara takuavaiqe ne mwataqi mwatatai nraaqiarava nroraqama vina Kotiva kempusavano mwariarinani mwira saqu tanaranani mwataqaa mwaitana iravuqi tukuasarave, tiro.

⁶⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua vunyaa vaintivano nrai tuavaaqa nuqeqaamase tiro, Mpo mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara aasu tiso. Mwo vaintivano mwiraqaa kua mwatataarira qumina aasara nevorave. Takuate, né vaa riaavaro mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara tiso. ⁶⁶ Mwira saara né Sisasirara nara kuave tivarave? Né tivaqe riaase, tiro.

Mwitaatuvanta mwisua tinta, Mwira sia suqe airavano virintoma vaiso. Mwira saara mwira ruseva aasu vaiso, tinta. ⁶⁷ Mwisua mwitaa timwase uro Sisasira vuriqi taara visise mwisua nyai saquqaantai mwira nuqutuse mwira vu aato nuqutuse mwisua mwira mwoqanya kua tinta, Mesaia vaintio, qutaa re kua qovarama sera vaintiva mwairere sia takuaraitira ri

nuqutuari vaintira utu tiqe te riaare, tinta tura. ⁶⁸

Pitaava Sisasirara sia mwira takuaurave tura

⁶⁹ Nraavuqi ko timwaqinta vi mwauvaro Pitaava mwaatani mwatusaqaa mwataqaa mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara aaqani viro mwirara tiro, Revaqa Sisasira mwaata Karirinyaavama mwariaro, tiro.

⁷⁰ Mwiva mwitaa tuvaro Pitaava mwisua ntuqaa mwaitaro qao tiro, Re tiana kuara sia ne mwira qintuta surave, tiro. ⁷¹ Mwiva mwitaa timwase uro tosa qentana mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara takuero mwiraqi ntivi mwausua timwa nyiro tiro, Mwaa vaintiva Sisasira Naasaretinyaara vaqamase mwaivave, tiro.

⁷² Mwitaa tuvaro Pitaava saqu iqiqaa se tiro, Sia ne mwi vaintira takuaurave, tiro. ⁷³ Mwitaa timwase sia muasaqama mwauvanta mwiraqi ntivi mwausua Pitaava mwaunani uro nenta mwirara tinta, Sisasira nraaqiaravaravano mwi mwatanaasua mwariavara qutaama revaqa nkuaa mwi mwatanaava aasuma mwariaro. Mwisua tiri kua kuantase tianemase revaqa kuantase ti mwariaro, tinta.

⁷⁴ Mwisua mwitaa tuvaro Pitaava qava saqu iqiqaa se tiro, Ne sia qutaa kua tiariro Kotiva soma ni nuqutu saanarove. Ne qutaa tuko. Né ti mwaria vaintira sia ne mwira takuaurara né tiavo, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro vaa kukoraaravano gukarora.

⁷⁵ Kukoraaravano gukarero suvaro Pitaava mwiraqaantai Sisasiva timwa mwi kuara riero. Sisasiva mwitaa turave. Kukoraaravano sia gukarairara re taaramo nrau niara tira sia ne mwira takuaurave tinarave tu kuara Pitaava riatero mwiva mwaaqani vuvaro mwira mwuntusavano sia suqe suvaro mwiva nroraqamase natara.

27

Sisasira qunama tora

⁵⁷ Ena suvaro Arimatianyava vaaqara irainara mwato vaintiva uro ne. Mwira utu Sosepiva mwiva Sisasira nraaqiaravano mwaura. ⁵⁸ Mwi vaintiva uro ne Pairaativa mwauraqi uro Sisasira mwavana miqe mwaiqina qunama taase tuvaro Pairaativa nrai naqu vaintisua titero Sisasira mwavana mwira mwiate tuvaro ⁵⁹ Sosepiva uro Sisasira mwavana satarikaantai itu mwataqaa se qaraasa vaaqa tasuqu vaaqara mwarase mwira nraavumase ⁶⁰ mwaiqi untu nrai naantiara gutu vuarinarara rietaro ori ukutoraqi mwira mwate nrora ori mwo mwira

raapuqi vi ori ukutora mwira oqaa
suvaite mwini se vuvanta ⁶¹ Mariaava
Makataaranyaavavaqa, mwira kokova
mwo Mariaavavaqa, mwitana mwataqaa
mwauvaro mwutu mwatani Sisasira
mwiraqi qunamato oriva vaura.

MAAKI

4

Vaintivano sara suku pisaqi vurara tura

¹ Sisasiva nruka tosanì uro mwarìro nraase qora mwasaasa timwa nyiase tuvanta nraase qora vaaqaravano ntunu nukaama mwainta mwira ututuma sovarora tiro, Sisasiva pisero mpotuqi uro mwaari nero mwiraqi mwataqaa mwairo nramaiqaa mwaavanta nraase qoravano mwutuni nramai tošana mwaaura.

² Mwisua nramai tošana mwataqaa mwaavaro Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase tiro timwa nyura.

³ Sisasiva tiro, Ne tiarinta riaate. Vainti mwovano sara suku pisarero vurave.

⁴ Mwiva sara suku pisaqi vuvaro sini sukuvano aara tosanì untu nuvaro kurivano mwiri mwira nramwa sorave.

⁵ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano ori mwataqaa untu nuvaro mwatavano sia mwevaniqama vau mwatava vasuvarora tiro sukuvano untu niro vaavaama kutovaro ⁶ suarivano nrinero itamaqi viro aasaraqama sovaro mwira tuqavano sia mwataqi mwevani vurara tiro, aasarama urave.

⁷ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano kuankusa kutoraqi untu niro kuankusa vaqamase nivuvaro kuankusavano suku mwira numwaqu sovaro sukuvano sia tava riorave.

⁸ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano suqe su mwataraqaa untu niro suqemaseniviro uro suqema tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatorave, tiro.

⁹ Sisasiva mwi kuaqaa nuase timwa taiqase tiro, Ini aato vasirente mwi kua qintutamase riaate, tiro.

¹⁰ Sisasiva kua timwa nyi taiqa sovanta nraase qoravano nyiari mwaaga nyiari mwaaga vuvaro Sisasiva nraria mwauvanta mwira nraaqiara ¹² nruvuvanovaga mwo susuavaqa Sisasiva mwaunani nrinenta Sisasiva mwi kuaqaa nuase tu osarara sia qintutama siraitinta, mwisua Sisasira mwata riovoro ¹¹ Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiari kuara qumpau tai kuara mwi kuara Kotiva iniara qaqi sairanta mwi kuara osara riaate timwase mwiva qaqi nraase qora qaqini mwaisua mwi kuara osara sia qintutama sera timwa nyiane tisana

ne mwi kuaqaa nuase mwisua timwa nyitana sia mwi kuara osara mwisua timwa nyuko.

¹² Ne mwo kuaqaa nuase tiarinta

nraase qoravano rientama sia qintutamase rievareve.

Mwisua ni kuara aato tarase

sia qintutamase rievareve.

Mwisua nyiari sia suqe si airara

qaqira pisaisarove

Kotiva mwisua nyiari sia suqe si airara

mwara kuara nukaama nataanarove, tiro.

¹³ Sisasiva mwitaa timwase mwonravusuara tiro, Né mwo? Ne mwi kuaqaa nuase tu osarara né siave qintutama riaavo? Né sia mwi kuara osara qintutama riaraitinta naantiara ne mwo kuaqavaqa nuasena tiari kuara né ntataama senta so qintutamase rievareve? ¹⁴ Ne ota mwi kuaqaa nuase tu osarara ini timwa nyireneve.

Vaintivano sara suku mwataqi pisora mwi kuara osara vairero Kotira kuama vaiso.

¹⁵ Sara sukuvano aaraqaa untu nora mwira osara vairero vainti nraase qora mwonravuvano mwi sukura votaama mwariasuave. Mwi vainti nraase qorasua Kotira kua riaavaro Saataaniva nrinero mwisua vu aato mwuntusaqintai mwi kuara navisi mwarairave.

¹⁶ Ori mwataqaa untu ni sukura osara vairero nraase qora mwonravuvano mwariasuave. Mwinravusua Kotira mwasaasa rienta mwi kuarara riarimase mwarivaro ¹⁷ kuavano sia mwisua mwuntusaqi visanta mwi nraase qorasua sia mwi kuara mwo nrau mwo nrau riaraitinta mwariavanta, mwi kuara saara mwo siasua mwisua sia suqema utu nyatare siavanta mwisua tiri rivorave tinta Kotira kua vaa qaqira pise mwaria vainti nraase qorasua mwarairave.

¹⁸ Nraase qora mwonravuvano kuankusa kutoraqi piso sukura votaamase mwariasuave. ¹⁹ Mwi nraase qorasua Kotira kua rienta mwiraqaantai mwisua mwataqaa irainarara nroraqamase riaqinta vitanta monorave mwo irainarave riarimaqi vitanta mwo irainara mwo irainara mwararenta riaqinta vinta Kotira kua qaqira pisaavaro Kotira kuavano sia mwi nraase qorasuaqi vaisanta mwarairave.

²⁰ Mwisua mwitaa siavanta mwo vainti nraase qoravano suqe mwataqaa untu ni sukura votaama mwariasuave. Mwi nraase qorasua Kotira kua rienta mwi kuarara qutaave tinta mwi kuara riaqinta vinta suqe aira Kotirani mwaqi vuarave. Mwisua sininravuvano Kotira kua rietanta aatarase suqe aira Kotirani mwaqi vinta

mwariavanta sini nrvuvano mwisua aatarase suqe aira Kotirani mwaqi vinta mwariavanta sini nrvuvano mwisua aira aatarase suqe aira Kotirani mwaqinta vuarave, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

5

Sairaasiva Sisasira uro vitora

²¹ ...Sisasiva mpotuqi viri nane nrukaqi tare sinyaa tarasini vuvanta mwini nraase qora vaaqaravano suntu nukaa nukamase Sisasiva mwaunani ututuma mwauvaro ²² vainti mwovano mwi mwatusaraqi mwaara nraavuqaa naqisi mwauva Sairaasiva mwiri nrirō Sisasira takue uro mwira iqtarani untu niro ²³ mpo se tiro Sisasirara tiro, Ni naavuravano qutuariva mwataqa vaiso. Revaqa vaa nritara rena saqu mwiraqaa mwatairaro mwira qaravano taiqairaro so qaqi mwariarive, tiro. ²⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwiravaqa vura.

³⁵ ...Sisasiva mwiravaqa aarana vi mwauvanta vainti mwonrvuvano Sairaasira nraavuqintai nritanta Sairaasira vitenta mwirara tinta, Mpo, ri raavuravano qutu viso. Mwaara ti mwai vaintira re sia navaata vuane, tuvaro ³⁶ Sisasivavaqa mwinrvvusua kua riero mwaara nraavuqaa naqisu vaintirara tiro, Sia aatu siane. Re niara nroraqamase riaane, tuvo.

³⁷ Sisasiva mwitaa timwase mwiva Pitaaravaqa, Semisiravaqa, Semisira qata Soniravaqa, mwinrvvusua aasu ntita mware ³⁸ uro Sairaasira nraavuqi uro takuovanta vainti nraase qoravano nro-raqama senta mpo tinta nate mwauvaro

³⁹ Sisasiva nraavuqi mwaari nero tiro, Narare né nate mwariavo? Mwi kuaasiva sia qutu viso. Mwiva qaqi vaite mwaiso, tuvo. ⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua Sisasiva tu kuarara qaqi aaritari suvaro Sisasiva esaa nraase qora raaqu mwaqaani se kuaasi mwira nrosua qosuavaqa, taaramonrvavu nraivaqa nrusuavaqa, Sisasiva mwinrvvusua aasu ntita mware kuaasivano qutu vunani uro ⁴¹ mwira saqu tuaarere nrai kuanantai tiro, Tarita kumi - mwaa kuaasio, ne riara nti vuane tuko, tiro. ⁴² Sisasiva mwitaa tuvaro mwi kuaasiva vaa ntiviro nrue mwauvo.

Mwi kuaasiva 12 isi mwarasova ntiviro viro nrirō mwauvanta mwinrvvusua mwira takuenta mpo mpo tinta saqu nunkinkiraara tenta tinta mwauvaro ⁴³ Sisasiva mwinrvvusua irora siro tiro, Né mate takuaa airara sia mwo vaintivaqa timwa nyiate. So mwaa kuaasirara sara aasu mwiate, tuvo. Sisasiva mwi kuara turama.

6

Sisasiva pata sara vaaqara vaqamase nura

³¹ Mwo ena vaaqara nraase qoravano Sisasira takuenta vitare nritare si mwauvanta Sisasivavaqa nrai vaintivaravaqa sia so sara nrarenta qaqi mwauvaro Sisasiva mwitaa tiro, Vivaqenrvavu sia vaintivaqa sisanta uro mwariare, tiro. ³² Mwitaa timwase nrai vaintivaravaqa ntitero mpotuqi mwaari nero nramai nrukaqi tarero qumina santa virero vura.

³³ Mwinrvvusua mwini senta vuvanta vaaqara nraase qoravano mwinrvvusua takuenta mwinrvvusua mwini virenta sunaniara rienta mwo mwatusaqi mwo mwatusaqintai mwisua sanenta nramai nruka tosanata mwata nuna sanenta uro Sisasiva vuase tunaniara mwisua nanenta uro nenta.

³⁴ Mwisua nanenta uro novaro Sisasiva uro ne mpotuqintai mwataqi mwaavi ne takuovanta nraase qora vaaqaravano nukaa tinta mwauvaro Sisasiva mwisuara mpo tiro mwitaa tiro, Vaintivano sia sipisipiqa naqisi mwarisanta sipisipivano nyariara sampi nrue mwaria sipisipisua mwisua votaasua mwaa nraase qorasuavaqa sampi nrue mwariavo, tiro. Mwitaa timwase Sisasiva mwinto mwaitaro mwisua mwo kua mwo kua timwa nuvo.

³⁵ Sisasiva kua tiaqi vuvaro suarivano tukiro vuvanta Sisasira vaintinrvuvano mwirara tinta, Mwaini qumina mwatasantave. Ena siaso. ³⁶ Re nraase qora ntusi tiranta mwisua mwo mwatusa mwo mwatusa nruenta ori ninta sara mwaraate. Mwisua sia saravaqa mware nrinasuave, tuvo.

³⁷ Sisasiva vaintinrvuvano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Néntavano sara mwisua niate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinrvvusua qao tinta, Te nrora orive 200 kinnaave sove ninta sara mwasantata mwisua niaraarave? tuvo.

³⁸ Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva nrai vaintinrvavu mwata riero tiro, Nara nara mpereti sarave vaiso. Né uro takuaate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinrvvusua uro takuenta Sisasira timwa mwinta tinta, Mpereti sara nkuua saquru aasu vaiso. Tavusa taarama aasu vaiso, tuvo.

³⁹ Mwinrvvusua mwitaa tuvaro Sisasiva nraase qorara tiro, Né esaa musau santa mwataqaa mwariate, tiro. ⁴⁰ Mwitaa tuvanta mwisua mwo santa 50 nrvuvano mwataqaa mwauvanta mwo santa 100 nrvuvano mwataqaa mwauvanta mwitaamaqi vinta vinta esaa nraase qoravano mwataqaa mwauvaro ⁴¹ Sisasiva

mpereti nkuua saquru mwase tavusa taarama mwase naavuni takuetaro Kotirara saparamase sarara suqemave, tiro. Sisasisiva mwitaa timwase mpereti sara uveqase mwiva nrai vaintinravu niro tiro, So né sara mwarenta uro mwisua nivanta mwisua esaa nraate, tiro. Sisasisiva mwitaa timwase mwiva tavusa taaramavaqa mwase airase nyuvo.

⁴² Sisasisiva mwi sarara nrai vaintivaranravu nyuvanta mwinravusua uro nraase qora nyuvanta mwisua esaa so nrorama.

⁴³ So nrovanta Sisasisira vaintinravuvano mwiraqaantai vunato tuara nrora tua mwarenta uro nraase qoravano mpereti-vaqa tavusavaqa nretanta viti piso sarara suntu senta nrora tua 12 nravu ntunu senta kuraama sorama.

⁴⁴ Mwi enara 5000 qoravano mwi sarara nrovanta nraase vaagaravanovaqa mwi sarara nrorama...

10

Sisasisiva Vatimiasira vu mpaíra sora

⁴⁶ Sisasisiva nrai vaintivaravaqa viro Seriko mwatusani uro viro mwi mwatusara aatarero vire suvanta nraase qora vaagaravano mwira vataqinta vi mwauvaru vu qimpa vu vaintiva Vatimiasira Timiasira mwaaquvano mwariro mwitaa su irainarara naaru tiro miate ti mwau vaintiva aara tosaní mwataqaa mwairo.

⁴⁷ Mwiva mwini mwaitaro Sisasisiva Nasaretinyaava nritaraarirara riero mwiraqaantai mwiva nroraqamase Sisasisira saparamase tiro, Sisasio, Ntevitira mwaaqu, re niara mpo tiane, tuvo. ⁴⁸ Vu qimpa vu vaintiva mwitaa tuvanta nraase qora vaagaravano mwirara irora tinta, Re o suvaitaane, tuvaro mwi vaintiva sia mwisua kua riarero qava nroraqamase saparamase tiro, Ntevitira mwaaqu, niara mpo tiane, tiro.

⁴⁹ Vatimiasiva mwitaa tiaqi vuvaro Sisasisiva mwiraqaa ntiviro mwairo tiro, Sapara sivaro nriarive, tuvanta mwisua vu qimpora saparamase tinta, Re riariamase mwariane. Nti vuane. Mwiva ri sapara sisó, tinta.

⁵⁰ Mwisua mwitaa tuvaro vainti mwiva nrai vaaga utora raagu qavini se ntiviro Sisasisiva ntivi mwaunani vuvaro ⁵¹ Sisasisiva mwira mwata riero tiro, Ne ri ntataa siase tukare re nriaro? tuvaro vu qimpa vuva tiro, Mwaara tiara vaintio, re ni mpu mpaíra saane tina nrukavave, tiro.

⁵² Mwitaa tuvaro Sisasisiva tiro, Re so vinarave. Re niara mwiva so ni saisaga sianarove tiararoma ri vuvano suqema viso, tiro. Sisasisiva mwitaa tuvaro mwira vuvano mpaíra vuvaro mwi vaintiva so

takuora. Mwiva so takuova Sisasisivaqa mase aarana vura.

12

Uaini sana mwara tutoraqaa sia suqemase naqisu vaintisua tura

¹ Sisasisiva mwitaa timwase mwo kuaqaa nuase mwisua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano uaini sana mwara tute tosani urisa rate mwata qukuse uaini tava tatiarira ututuse vaivaraara tainta utute mwate niarani mwo mwatani virero siro mwo susua timwa nyiro tiro, Né ni uaini vutaqaa ninani naqisi matenta né sini uaini tava siqisenta nénta mwaretanta sini uaini tava mwara ninani mataate, tiro. Mwitaa timwase mwiva niarani mwo mwatani vurama.

² Mwini uro mwauvaru uaini tava siqu enava nrinovo mwiva nrai aira vainti mwo titero tiro, Re uro ni nraasoqaa naqisi mate mwaisua tiranta uaini tava ninanivaqa siqi mataate, tuvaro ³ mwira aira vaintivano mwini vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira aira vainti navaatavu senta saavuqaantai mwira nuqutuse mwatenta sia uaini tava siqi mwirainta, qaqi mwira titovaro uro nane vura.

⁴ Qaqi uro nane vuvaro nraaso qova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwaisua mwira aira vainti qiata rasenta sauri irainara mwurama. ⁵ Mwitaa suvaro nraaso qova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwisua mwira rusenta. So mwitaamaqi vinta sini mwira aira vainti titosua saavuqaantai nuqutusenta sini rusorarama tina. ⁶ Mwira aira vaintinravu taiqa sovaro vainti nkuaíqa aasu mwaura. Mwi vaintiva nraaso qora mwaaquvano mwauvaru mwira qova nrai mwaaquara mwuntusa nuvaro mwau vaintiva mwauvaru mwira qova mwiravaqa naantiara esaara titero tiro, Mwisua ni maagu takuenta niara mwira mwaaquve titanta mwira suqema mwatevarave, tiro.

⁷ Mwitaa timwase nrai mwaaqu titovaro mwini vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira mwaaqu takuenta nrai timwa mwi nrai timwa mwinta tinta, Mwira gova gutu viraro mwaa vaintiva nrai qora mwataqaa mwitaa irainaravaqa mwaraarivama mwaiso. Mwaraiqaqe te mwira rusaaroro mwiva mwarare siari irainarava tirini aasu vasiarive, tinta. ⁸ Mwisua mwitaa timwase mwira mwaaqu navaatavuse ruse mwatani mwaati mwira pisorave, tiro.

⁹ Sisasisiva mwitaa timwase mwiva nraase qora mwata rie tiro, Mwisua mwitaa

surara tiro, nraaso qova nrai mwaagu ru sorara ntataave sianarove? Nraaso qova nrine nrai nraasoqaa naqisi vaintisua ru taiqase mwonravuara tiro, Né ni nraasoqaa ninani naqisi mataate, tianarove. ¹⁰ Né siave Kotira vukuqi mwaa kuara saara nianta riaavo? Mwi kuava mwitaama tiso: Ori nraavu utitanta mwo oriara sia suqe orive timwase qaqira pisaa oriva mwi oriva pusa oriqama viso.

¹¹ Kotiva mwi orira mwarase nroraqama sairara tinta, te Kotira aira takuetanta suqe airave turo, turave.

Kotira vukuqi mwitaama qumwaara torave. Né siave mwi kuara qumwaara tetantave qintutama riaavo? tiro.

¹² Sisasiva mwitaa tuvanta lutaa nrora vaintivaravano qintutama riovaro Sisasiva uaini vutaqaa nraqisi mwato vaintisuaa titaroma mwiva mwisuqaa nuse tuvanta mwisua Sisasira navaatavuse ko mwiare timwatenta nraase qoravano mwiraqi suntu nukaa nukasua tiri irora sivo tinta mwisua aatu sinta sia Sisasira navaatavu saraitinta, qaqira pisenta vurama...

15

Sisasiva Pairaativa mwaunani vitaqinta uro sora

¹ Mwi qararaara toqaqi Kotira aira mwara mwatate mwau vaintisua mwisua nrora vaintivaravaqa, lutaa nrora vaintivaravaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuaavaqa, esaa kaanatori vaintivaravaqa, mwisua suntu nukaama vinta mwaitanta mwisua tiare tu kuara suntu nukaama mware Sisasira seni sanaqaantai mwira rumpa mware Pairaativa kamaanira nrora vaintivano mwauraqi uro sora.

² Uro sovaro Pairaativa Sisasira mwata riero tiro, Qutaave re lutaa mwananyaa-sua ntaarunya vaintivano mwariaro? tuvaro Sisasiva tiro, Re tiarava ne mwaa mwivama siso, tiro. ³ Mwitaa tuvanta Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintinravu mwo kua mwo kua saara Sisasira irora si mwauvaro

⁴ Pairaativa mwisua kua rietaro qava Sisasira mwata riero tiro, Re siave nyarivaqa tinarave? Mwisua vaaqara kua saara ti irora si mwariavo, tiro.

⁵ Mwitaa tuvaro Sisasiva qava kempusaqamase sia kua tiraitiro mwauvaro, Pairaativa vaaqara aato ti mwaura.

Naqu vaintisua Sisasira kuaaritarama mwatenta mwira nuqutura

¹⁶ Pairaativa nrai naqu vaintisua ntaquqi Sisasira pisovanta mwisua mwira vitaqi uro kamaanira nraavuqi se mwisua nyiari sena naqu vaintisua esaa sapara sinta

suntu nukaama mwainta ¹⁷ Sisasirara mwoqanyaa kua tinta ntaarunya vainti vaaqa votaa sura rumpa mwataare tinta nraare vaaqa rumpa mwatenta mwiraqaantai zuki sana mwarase qututumase ovaqa votaamase Sisasira qiataqaa qumwa tenta ¹⁸ munaqamase mwisua nyiari ntaqu vuriqua mwatetanta muna kua timwa mwinta tinta, lutaa mwananyaa ntaarunya vaintio, re mwarirave? tinta. ¹⁹ Mwitaa timwase mwisua saavuqaantai Sisasira qiata nukavusenta mwiraqaa taara visse mwira vuqaa tori naquntanenta muna riarisianta mwaura.

²⁰ Mwitamaqinta vitanta mwira nuqutu senta aaritara sinta taiqase mwiraqaantai mwisua nraare vaaqa rumpa mwatora avanuse Sisasira nrai tuavaaqa utu mwatenta mwira satariqaa niri rutenta siritarenta Sisasira vita mwarenta vurama.

Sisasira satariqaa niri rutenta siritora

²¹ Naqu vaintinravusua Sisasira satariqaa niri rutenta siritarenta sitanta mwira vitaqi mwatasa mwaqani aarana vi mwauvaro vainti mwovano mwira utu Saimoniva mwintairo nrora mwatusani virero suvanta mwisua mwirara kempusaqamase tinta, Sisasira satari re mwara qu mwarera uro mwataane, tuvaro Saimoniva mwira satari mwara qu mwarero uro mwatora. Saimoniva Sairini mwananyaava mwiva Arekisantasia Rupusua mwitana qovama mwaura.

²² Mwisua Sisasira vitaqi uro qumina santa Korokotave tunani sora. Korokota mwaa kuaraintai tinenta, Qiata Mwusaari santave, tunani Sisasira uro se ²³ uaini nramai mwiraqi sunkavu irainara kuantase mwato nramaira mwira mwirenta suvaro Sisasiva sia nrora.

²⁴ Sia nrovanta mwisua mwira satariqaa niriqaantai rutenta mwira tuavaaqa mwarase ntasua ntasua so mwarevarave timwase mwisua kaati ruanema setanta ori pisetanta Sisasira tuavaaqa ntusamase mwarora.

²⁵ Toqaqi suarivano mamatama vauvanta Sisasira satariqaa rutora. ²⁶ Mwira satariqaa rutenta Sisasira qiatani kua mwo mwira ko timwa mwato kuara qumwaara ratenta satariqaa rutovaro mwi kuava mwitaama tiro, MWAA VAINTIVA IUTAA MWATANYAASUA NTAARUNYAA VAINTIVE, tiro. Mwi qumwaarava mwitaama vaura.

²⁷ Mwisua Sisasira satariqaa rutetanta Sisasiravaqa vainti taaramavaqa rutovanta mwitana muara mware mwausua mwauvanta mwisua vainti mwo Sisasira saqu tanaranani niri rutenta vainti mwo Sisasira saqu saantotanani niri rutora.

²⁸ (Sisasiravaqa mwitanavaqa rutorara tiro, Kotira vukuqi kua mwo qumwaara tova mwiva qovara sura. Mwitaama tiro: Mwiva sia suqe si vaintisia vaqamase mwarianarove, tura.)

²⁹ Mwitaama rutovanta nraase qoravano vitare nritare sinta mwiri takuenta nyari vauru iqisenta Sisasira sia suqe kua timwa mwatenta tinta, Qike, re tira, Kotira nraavu mpaira senama taaramo enaqaa aira mwaretanama qava soqa taiqa saasarave, tianara mwo? ³⁰ So rena saisaga siane. Rena satariqaantai miavi naane, tinta.

³¹ Mwisua mwitaa ti mwauvanta mwisua tunemasenta Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasirara aaritarama mwate tinta, Mwiva mwo siasua nraasu saisaga si mwaiva siana nrari so saisaga sianarave. ³² Mwiva Kotiva titai vaintiva Mesaia vaintivanove mwaiso? Mwi vaintiva Isaraari mwatanaa ntaarunya vaintivanove mwaiso? Sage te mwaitanta takuaararo mwiva nrari satariqaantai miavi nero mwatani tukirere te mwirara qutaa tiare, tinta...

16

Sisasiva qutu vuraqintai qava qaqi ntivura

¹ Sarareqaa Iutaa mwatanaasua mwaara ena taiqovanta Mariaava Makataaranyaa nraasevanovaqa, mwira kokova Iemisira nrovavaqa, Saromevavaqa, mwi nraaesua ori aquse suqemase mwunta vu irainarara mwaqinta Sisasira mwavanaga qumwatarenta vura.

² Saante toqaqi suariano mwirini nruvanta mwinravusua Sisasira qunama toraqi virenta vura. ³ Aarani vitanta mwinravusua nrari mwata rie nrari mwata rie sinta tinta, Tenravu mwini uro naararo ntavave ori nrora qentana suvaito orira raaqu timwataarove? Mwi oriva nrora orima vaiso, tinta. ⁴ Mwitaa timwase mwinravusua nrinenta takuovaro ori qaqinani raaqu qaqini sova vaura.

⁵ Orivano mwitaama vauvanta takuenta mwinravusua oriqi mwerane takuovaro vainti mwo qaraasa vaintivano tasuqu tuavaaqara ututo vaintiva mwiraqi sini saantaaqi mwataqaa mwaura. Mwiva mwiraqi mwauvanta mwira takuenta mwinravusua aato suvaro ⁶ mwiva tiro, Sia aatu siate. Sisasira Nasaretinyaara satariqaa rutaa vaintira nenravu mwira mpuaasi mwariavo? Mwiva sia mwaaqi mwaiso. Mwiva qaqima ntiviso. Nenravu takuaate. Mwaini mwira mwataanani siana mwaiso. ⁷ So mwaa kuara

mwaqinta uro mwira nraaqiaravaravaqa, Pitaaravaqa, timwa nyiate. Mwitaama timwa nyiate. Mwiva naane ini ntuni Kariri mwatanima viso. Nenravuvaqa mwini uro vinta mwira takuevarave. Ntaaru mwiva mwaitaro mwirara ininravu timwa nyura mate mwivama qovarama viso. Mwi kuara timwa nyiate, tiro.

⁸ Mwiva mwitaa tuvanta aatu sitantara tinta mwinravusua Sisasira qunama toraqintai mwevane sanenta aarani vitanta sia mwosuavaqa timwa nyiraitinta vura.

RUKI

7

Taqe nraase mwira mwaaquara tura

¹¹ ...Sisasiva mwo mwatusa mwira utu Neni mwatusani vuvanta mwira vaintivar-avanovaqa vaaqara nraase qoravanovaqa Sisasira vataqinta vuvaro ¹² Sisasiva mwi mwatusara qentaqaa uro takuovanta mwi mwatusaraqintai nraase qoravano qutu vu vaintira mwarenta mwira qunarenta timwa tenta nrurama.

Qutu vu vaintiva taqe nraase mwira mwaaquvano mwauvanta vaaqara nraase qoravano mwi nraaseravaqa mwasenta nruvaro ¹³ Sisasiva mwi nraasera takuovaro mwira mwuntusa nruvaro Sisasiva mwi nraaserara mpo se tiro mwirara tiro, Sia nataane, tiro. ¹⁴ Sisasiva mwitaa tiate uro qinkera tumwarovanta vaintinravuvano qinkera mwira mwarosua mwiraqaa mwataate mwauvaro Sisasiva tiro, arasa vaintio, ne riana qaqi nti vuane tuko, tiro. ¹⁵ Tuvaro qutu vu vaintiva ntiviro quturraqintai ntiviro kuavaqa tuvaro Sisasiva mwi vaintira nrai nrora mwurama.

¹⁶ Sisasiva mwitaa suvanta vainti nraase qora esaa nroraqamase aatu itovanta Kotira utu tuaare renta tinta, Mpo paropeti vainti nroravano tiri vutaqaa qovarama viso. Te Kotira nraaqiara suraro mwiva sia tiri pisaivave, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva aira mwaro mwasaasava esaa lutaa mwaatanivaqa lutaa mwata mwataqa vau mwatusaniravaqa viro mwi kuava vitaro nritaro suvanta esaa mwi kuara riorama.

12

Kotira aatu aasu aatu sinta mwariate turama

⁴ Ni namwunaao, ini mwavana aasu rus-esua sia mwisua aatu aatu siate. Mwisua ini rusenta ini mwananavaqa sia so rusevarave. ⁵ Né ntara aatuve sivara slavo? Saqe ne ini timwa nyiase. Né Kotira aatu aatu siate. Mwiva kempusaqa siva mwaitaro mwiva vainti mwo ruse mwiraqaantai so mwi vaintira qutu visua vuanani untu pisaisaro mwaiso. Eo, ne iniara tina, Né Kotira aatu aatu sinta mwariate tuko, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

Vaaqara irainara mwatato vaintirara turama

¹⁵ ...Sisasiva esaa vainti nraase qora timwa nyiro tiro, Né surauri mwariate. Né vaaqara irainarave vaaqara monove mwarenta mwirara nroraqamase nau

riaqi vivo. Né vaaqara irainara mwatate so mwaiqi vuaraarave tivo. Vaaqara irainaravano sia ini saisaqa siranta né suqemase mwaiqi vivarave, tiro.

¹⁶ Sisasiva mwitaa timwate mwiva mwo kuaqaa nuase timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwatova sarasaapa mwo utuse mwiraqaantai vaaqara sarasaapa mwase ¹⁷ nrai timwase rie tiro, Ne ntaa nraavuraqive mwaa sarasaapara mwataasarave? Esaa ni nraavuqi sarasaapavano suaiqa siso, tiro tuvo.

¹⁸ Mwitaa timwate mwiva qava tiro, Saqe ne esaa nraavu nuquraasena qava nrora nraavu vaaqara nraavu soqasena mwiraqi sarasaapavaqa mwitaa si irainaravaqa mwataase. ¹⁹ Ne mwi airara taiqa sena mwitaa tiase, Ne suqema mwauko. Vaaqara sarasaapavaqa vaaqara irainaravaqa vaisana ne vaaqara isi qaqi mwaiqi vina mwaa sarasaapavaqa nramaivaqa nramwaqi vina suqemase mwariasarave tiase, tiro.

²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Kotiva mwira timwa mwiro tiro, Sia ri vu aato vaisarave. Mate enaqi re qutu vinarave. Re qutu viraro rena tutaase tiana irainarara mwovano mwi irainarara mwaraanrove turave, tiro.

²¹ Sisasiva nraase qora mwitaa timwa nyiro mwi kuara taiqase mwiva mwisuara tiro, Vaintivano soqaara aasu nau ri-aqi viro esaa soqaa vaaqara mwatataiva mwairaro Kotiva mwi vaintirara tiro, Ri soqaa qumina irainarave. Ne takuaukara re mwaaqu vainti mwariaro. Re qaqi qutu vinarave tianarove, tiro. Sisasiva mwi kuara mwitaa turama.

15

Raumpirima vu vaintirara

Sisasiva mwaa kuara timwa te tiro:

¹¹ Nraaru vainti mwovano qora nraaqiara taarama mwatatova mwauvaro ¹² naantiaraava mwaitaro nrai qorara tiro, Naantiara re ni miase tina irainarara mate vaa miane, tiro. Mwitaa tuvaro mwira qova nrai mwato irainarara nuqaagamase nrai nraaqiaratana mwora mwiro mwora mwiro suvaro ¹³ mwira mwaaqu naantiaraava pataqaa mwaitaro mwira qova nrai mwi irainarara mwosua nyiro ori mwarero untu niarani mwo mwatani mwariase tiro vura.

Mwiva niarani mwo mwatani viro mwini mwaitaro mwiva sia suqe vaintinravuvaqa mwariqiro viro ¹⁴ nrai ori uro taiqa sero. Mwira orivano taiqa vuvaro mwauvaro mwi mwaterani sia saravaqa vaunani nrora qaranovaro ¹⁵ mwiva mwaaqu vainti mwaitaro

mwi mwatanaasua mwo vaintiḡaa aira mwarorama. Mwiva mwo vaintiḡaa aira mware mwauvaro mwirara uro quara sara nyiane tuvaro ¹⁶ mwiva quara sara nyiro tiro, Mpo, nevaḡa quara sara viti nyura nraataarave tuvaro mwira sara mwiri vaintiva sia mwauvaro ¹⁷ nraataa suvaro mwi vaintiva mwariro aato tusero nau riase tiro, Ni nkora saiḡa vaintivaravano vaqara sarasaapa nre mwariavana ne mwaanto mwaitana sara nraataa sisana mwauko. ¹⁸ Saḡe ne nena nkova sinani nanena vuase. Ne uro nanena mwirara mwitaa tiase. Ni nko, ne Kotira vuḡaavaḡa ri vuḡaavaḡa qaḡiraḡa si airara mwarauko. ¹⁹ Ne mwitaa sinarara tina, ne sia so ri nraaḡiara suḡeva mwariasarave, Ne ri saiḡa vainti aasu mwariasarave. Ne uro nanena ni nkora mwitaa tia mwiaḡe, tuvo. ²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tiasero mwiva ntiviro nrai gova sunani nrurama.

Mwiva mwini aarani viro mwira qora nraavu mwataḡa nruvaro mwira gova mwira mwutu takue mwiva mwirara riariamase sanero uro mwira mwaḡu navaatavuse mwira suvuḡamase mwauvaro mwira mwaḡuvano tiro, ²¹ Ni nko, ne Kotira vuḡaavaḡa ri vuḡaavaḡa qaḡiraḡa si airara mwarauko. Ne mwitaa sukavara tina, ne sia so ri nraaḡiara suḡeva mwariasarave, tuvo.

²² Mwitaa tuvaro mwira gova nrai aira mwaro vaitirara timwa nyiro tiro, Né uro tuavaaḡa suḡera aasu mwaḡinta mwiri mwira mwiate. Saantavavaḡa iraravaḡa mwasenta sumwataate. ²³ Purumakau nraativavaḡa rusenta suntaate. Mate mwaasua mwirara riariamasaare. ²⁴ Ni maaḡuvano qutu viso tukaro qaḡi nrinaiso. Ni nraaḡiaravano raumpirima viso tukaro qaḡi qovarama viso, tuvo. Mwira gova mwitaama timwase riariamase sarasaapa mwase mwisua mwira vaasua utunurama.

²⁵ Mwisua mwira vaasua uti mwauvaro mwira vasaava saiḡaḡintai nrinero riovanta ²⁶ isi ti mwauvaro riero mwiva nrai qora aira vainti mwo mwira riovaro mwiva mwitaa tiro, ²⁷ Ri qatavano mwevantai nrinaisaro ri gova mwirara riariamase purumakau nraati rusero sunta mwataiso. Mwiva ri qata suḡemase vitase mwitaa riariamase mwaiso, tuvo.

²⁸ Mwitaa tuvaro mwira vasaava mwauvaro rara itovaro iḡiru tusero sia nraavuḡi virero mwaatani mwauvaro mwira gova mweva nero mwira sapara suvaro mwira mwaḡuvano mwitaa tiro, ²⁹ Ne vaqara isi ri aira mwarenta mwaitana sia ne mwo enavaḡa ri kua anuauko. Ne nena tontivaravaḡa riariamasaare tukara re sia memeraa nraati mwonku nuqutu sera ni miaro. ³⁰ Mwaava ri mwaḡuvano

nraaserara nuaararo mwaitaro mwiva re mwiana irainarara mwarero untu taiḡase untu nane nrisarama re mwirara purumakau nraati suḡera qumina mwirara nuqutu sera mwiaro, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro mwira gova qao tiro, Ni maaḡu, re nivaḡa mwariaravave. Ne mwi irainarara tentatana mwataunarave. ³² Ri qatavano qutu viso tukaroma qaḡi nrinaiso. Mwiva raumpirima viso tukaroma qaḡi qovarama viso. Mate te mwirara riariamase mwariare, turama. Sisasiva mwi kuara turama.

16

Sisasiva Rasarusirara tu kuara

¹⁹ Sisasiva mwitaa timwa sero mwiva mwo kua nraase qora ntu nusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaqara irainara mwatatoḡa suḡe tuavaaḡa nukutova mwo nrau mwo nrau suḡe su sarara aasu nretaro mwauvo.

²⁰ Mwi vaintiva mwi sarara aasu nretaro mwauvaro vainti mwovano mwira utu Rasarusiva mwauvanta mwosua mwi vaintira vitenta uro vaqara irainara mwato vaintira qentaḡaa i sovaro mwiva mwinto mwauvo. Mwi vaintiva sia irainaravaḡa mwato vaintiva mwaḡu vaintivano mwauvaro numwaaaravano esaa mwira mwavanamaata vauvaro ²¹ mwi vaintiva mwaitaro vaqara irainara mwato vaintiva sara nretaro viti piso sarara mwi sarara aasu nrarero mwauvo. Sia irainara mwato vaintiva mwinto mwitaa mwauvanta vairi mwonravuvano vitare nritare sitanta mwira numwaaara mposu nrorama.

²² Sia vaqara irainara mwato vaintiva qutu vuvanta naavunyaasua mwira vita mwarenta uro Avarahaamua nrai saivaḡava mwaunani i senta. Mwira uro i sovaro mwinto mwauvaro ²³ vaqara irainara mwato vaintiva mwivavaḡa qutu vuvanta mwira mwataḡi qunama tovaro mwiva qutu vusua mwaḡani mwaitaro qara nuase mwauvo. Mwitaa mwaitaro mwutuni takuovaro Rasarusiva mwinto Avarahaamuravaḡa mwaitaro suḡema mwauvo.

²⁴ Mwinto mwitaa mwauvaro mwiva Avarahaamurara saparamase tiro, Avarahaamuo, tiri ḡo, niara mpo timwa mataane. Re Rasarusira vusi tiraro mwiva uro nrai saḡu nramaiḡi naasero untu ni maaḡiriḡaa mwatairaro ni maaḡirivano sumpama vuarive. Ne nrora tia itairaiḡi mwarinama qara nina mwauko, tuvo.

²⁵ Mwitaa tuvaro Avarahaamua qao tiro, Ni mpaio, re riaane. Re nraaru qaḡi mwau enara suḡe irainara mwate mwauraro Rasarusiva sia suḡe irainara

aasu mwatovave. Mate mwiva mwaanto mwaitaro sugema mwaaisara re mwinto mwaitara qara nira mwariaro. ²⁶ Re qava rie mwaigqe mwo kua ri timwa mwiasse. Re mwariaranta te mwaauraro qina nraravano vutana vaiso. Mwaintai vuaso mwintai nrriaso tiro Kotiva qina nrora mwataiso, tuvo.

²⁷ Avarahaamuva mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, Mpo tiri qo, re Rasarusira vusi tiraro mwiva ni nkora nraavuqi uro mwaitaro ²⁸ ni nkata mpasaa nkuaana-nia saquru timwa nyiarive. Mwisuavaqa mwaini ita virani nrivo, tuvo.

²⁹ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva qao tiro, Mosesivavaqa paropeti vaintivar-avaqa qumwaarara to kuava vaiso. Mwisua mwi kuara so rievareve siavo, tuvo.

³⁰ Mwitaa tuvaro qaqi mwau enara vaaqara irainara mwato vaintiva tiro, Siave, tiri qo, Avarahaamuvo, qutu vuari vaintiva uro nane timwa nyisanta mwisua mwira kua rietanta qaqiraqa si airara pise- varave siavo, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva qao tiro, Mwisua Mosesira kuavaqa paropeti vaintivara kuavaqa sia rientente, qutu vuari vaintiva uro nane tiari kuaravaqa mwisua sia so rievareve siavo turave tu-rama.

Sisasiva mwi kuara turama.

22

Sisasira navaatavu sora

⁴⁷ Sisasiva mwini mwaitaro kua qaqi ti mwauvanta vaaqara vaintivano nrora. Sisasira nraaqiara 12 nravuqintai Sutaasiva vaaqara vainti ntita mware mwiva naane mwisua ntuni nrriro Sisasiva mwaunani nrinero uro Sisasira mota nare uti mwauvaro ⁴⁸ Sisasiva tiro, Sutaasio, re ni mota sera ni mwataqi mwatatai nraaqiarara nramwutaa ntuqaave ni qovarama senarave? tiro.

⁴⁹ Sisasiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwira vaqamase mwausua takuovanta mwisua Sisasira navaatavu sarenta uti mwauvanta mwinravusua Sisasirara tinta, Nrora vaintio, tenravu paipaqontai mwisua tuqu saanarave? tinta. ⁵⁰ Sisasira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro mwinravusuaqintai mwovano Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vainti aira vainti mwo tuquse mwira aato tuqu sovaro untu nuvaro Sisasiva sove tiro ⁵¹ timwase mwi vaintira aatoqaa nrari saqu mwatatovaro mwira aatovano tavana vura.

⁵² Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nroranravuvanovaqa, Kotira nraavuqaa naqisi mwau kiripuvanovaqa,

nrora vainti mwonravuvanovaqa, mwisua Sisasira navaatavu sare nrusuara Sisasiva tiro, Né kamaanira vaqamase naquari vaintira votaamase navaatavu sarentave né paipavaqa saavuvaqa mware nrriavo? ⁵³ Ne ni vaqamasena mwo nraru mwo nraru Kotira nraavuqi mwaigqina vi mwaukanta né sia ni navaatavu saarave. So mate mwaa enava ini enama vaiso. Mate rupisiqi mwariari irainava kempusaqama sianarove, tiro.

23

Sini tosanu ruto vaintiva kua tura

³⁹ Kamaanira kua anuo vaintiva mwovano sini tosanu rutova mwivavaqa Sisasira sia suqe kua timwa mwi tiro, Qutaave re Me-saia vaintivano mwariaro? Re renavaqa tiritanavaqa saisaqa siane, tiro.

⁴⁰ Mwitaa tuvaro kamaanira kua anuo vaintiva mwovano qao tiro, Re siave Kotira aatu siaro? Mwisua tiritana votaamase mwiravaqa rutaavo. ⁴¹ Mwisua tiritana so rutaavo. Mwisua tiritana sia suqe aira saara tiritana rutaavo. Mwi vaintiva sia qaqiraqa si airara mwaravave, tiro. ⁴² Mwitaa tiase mwiva Sisasirara tiro, Sisasio, ri nroraqama saari enaraqaa re niaravaqa riaane, tiro.

⁴³ Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Ne ri timwa mwariara riaane. Mate re nivaqamase suqe mwatusani mwarinarave, tiro.

Sisasiva qutu vura

⁴⁴ Mwitaa tuvaro suarivano mamatama nrularo mwiravaqantai rupisima vuvuro sia suarivano itovaro rupisi aasu rutovaro suari tukiviro 3 kirokuqaa suvoro qava ataama vura. ⁴⁵ Ierusaremi mwatusani Kotira nraavuqi tusa votaama vuraqi nrora vaaqa siritova vutaqaa nrari nuqe vuvuro ⁴⁶ Sisasiva satarigaa mwaitaro nro-raqamase oi aai tiase, tiro, Ni nko, ni mwarana mwarane, tiro. Mwitaa tiase Sisasiva qutu viro.

⁴⁷ Sisasiva qutu vuvuro naqu vaintisua qiata vaintivano Sisasiva mwitaa sura takuero Kotira utu tuarere tiro, Qutaama mwaa vaintiva sugema nrue mwai vainti- vave, tiro.

⁴⁸ Mwitaa tuvanta mwo susua mwi irainarava qovara sura takuarenta suntu nukaama vusua mwisua mwaitanta takuama senta mwiravaqantai mwisua nyari mwaaqani nyari mwaaqani nanenta vitanta mwuntusa sia suqe suvanta nyari mwuntusa nuqutuse vura. ⁴⁹ Mwisua vuvanta Sisasira vataqi nrue mwau nraase qorasuavaqa, nraase mwonravu Kariri mwatantai Sisasira vataqi nrue mwausuavaqa, mwisua niarani mwaitanta mwi irainarava qovara sura takuora.

24

Emeasi mwatusaniara vu vaintitana-suara tura

¹³ Mwi enaraqaa Sisasira nraaqiara taaratanavano mwo mwatusa Emeasi mwatusani virenta vura. (Taputantai voqaama Veqaurani voqaama mwira votaama Ierusalem vauvaro Emeasi mwatusa vaura.) ¹⁴ Mwitana aarani vitanta Sisasira ruso kuara timwaqi vinta. ¹⁵ Mwitana timwaqi vuvaro Sisasiva nrai nrinero mwitana vaqamase uro vuvanta ¹⁶ mwitana Sisasira takuenta sia mwira qintutama takuaraitinta, mwo vaintivanove tuvaro ¹⁷ Sisasiva mwitanara tiro, Netana aarani nritantama nara kuave nrai timwa mwi nrai timwa mwi vi mwariavo? tiro.

Mwitaa tuvanta mwitana uro mwiraqaa ntivinta mwitana mwuntusavano sia suqe suvanta mwaura. ¹⁸ Mwovano Kiropaasiva Sisasira mwata rie tiro, Mwaa enara vaqara vaintinravuvano mwiri Ierusalem mwariavara re nkuainkuvanove nanau govarama vi kuara siave riaaro? tiro. ¹⁹ Mwitaa tuvaro Sisasiva, Nara kuave? tuvanta mwitana tinta, Sisasira Nasaretinyaara kuave. Mwi vaintiva paropeti vaintivano mwaitaro Kotira vuqaavaqa nraase qora ntuqaavaqa nrora aira mwaretanta suqe kua aasu tirave. ²⁰ Mwiva mwitaa si mwarisanta Kotira aira mwara mwate mwaria vaintisia mwisua nrora vaintivaravanovaqa, tiriqaa naqisi mwariasuavaqa, mwisua kamaanira mwira mwiavaro mwiva mwira rusaate tisanta mwira niriqantai satariqaa rutaarave. ²¹ Te ntaaru mwi vaintirara Kotira mwira titaasaro mwiva mwo mwatanaasua aatarase tiri Isaraari mwatanaasuaqaa naqisiarivave tunarave. Kua mwovaqama vaiso. Mwira rusaavaro mate taaramo ena nritaraiso. ²² Mate tetana nraasenravuvano tia kuara rienta isarama vuro. Mwinravusua ota toqaqi mwira qunama taaraq i uro nenta sia mwira mwavana takuaavo. ²³ Mwi nravusua uro nanenta mwiri tiri timwa timwi mwitaa tinta, Naavunyaasua tirinravuara mwiva qaqima mwaiso, tiavo, tiarave. ²⁴ Nraasenravuvano mwitaa tiavanta tirinravuqintai mwo vaintinravuvano mwira qunama taaraq i uro vi uro takuaavaro nraasenravuvano tia kuava mwivauma vaisanta mwinravusuavaqa mwira mwavana sia takuaarave, tinta.

²⁵ Mwitana mwitaa tuvaro Sisasiva mwitana timwa nyi tiro, Siave initana vu aato vaiso? Ntaaru paropeti vaintivaravano timwato kuara netana mwi kuara qutaave tiataara vaisanta netana qasomase mwi

kuara rie mwariavo. ²⁶ Netana siave riaavaro Kotiva titaari vaintiva mesaia vaintivano itavi irainarara mwaraq i viro mwiraqaantai nroraqamavi kempusa vaintivano mwarianarove, tiro. ²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva Mesaia vaintira Kotira vukuqi qara qumwaara rato kuara mwitana timwa nyirero tosarero Mosesira vukuqintai timwa nyihiro viro paropetivara vukuqintai timwa nyihiro vura.

²⁸ Mwitaa ti mwauvaro mwitana virenta su mwatusava mwataqaa vauvaro Sisasiva aarana qaqi virero votaama uti mwauvanta mwitana qao tinta, ²⁹ Mate ena sianarove. Pisera tiritanavaqa vaitaane, tuvaro Sisasiva mwitanavaqa mwairero nraavuqi vura.

³⁰ Sisasiva nraavu mwiraqi mwaitaro sara taintaqaa mwitana vaqamase mwataqaa mwai Kotirara suqeve timwase mpereti sara uveqase ntusamase nyuvanta mwitana vu aato qintutama vuvanta qintutama rienta ³¹ mwitana mwira qintutamase takuovaro Sisasiva mwitana ntuqaantai qumpau vura. ³² Sisasiva qumpau vuvanta mwitana nrai timwa mwi nrai timwa mwi tinta, Mpo, mwiva aarana nritaro Kotira vukuqintai kua tiritana timwa timwi mwaisaro qutaama tiritana mwuntusaqintai suqe siso, tinta.

³³ Mwitaa timwase mwitana vaavaama ntivinta mwiri nane Ierusalem uro Sisasira nraaqiara 11 nravu mpuaamase takuovanta mwinravusua mwo vaintinravuvaqa suntu nukaama mwainta tinta, ³⁴ Nroravano qutaama qava qaqi ntiviso. Saimoniva mwivama mwira takuaivo tuvanta ³⁵ mwitanavaqa aarani nruenta takuorara mwisua timwa nyi tinta, Mwiva mpereti sara uveqa saisanta mwiraqaantai tetana nrora vainti qintutama takuaunrave, tinta.

Sisasiva nrai nraaqiara ntuqaa govarama vura

³⁶ Mwitana kua mwisua timwa nyi mwauvaro vaavaama nroravano mwivama govarama viro mwisua aaqani ntivi tiro, Ini mwuntusavano qisaqama vasiarive, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvanta mwisua nroraqamase aatu si tinta, Vaanavano govarama viso, tuvaro Sisasiva mwisuara tiro, ³⁸ Ne narare aatu si mwariavo? Ne nararave niara taara aato nauri rie mwariavo? ³⁹ Ne ni iqu saqu takuaate. Ne mwivama suko. Sia vaanavano ni votaamase mwatavaqa mwusaarivaqa vaiso, tiro.

⁴⁰ Mwitaa timwase mwiva nrai iquvaqa saquvaqa tia nyuvanta ⁴¹ mwisua mwoqamase riarria tinta saqu nunkinkiraarate tinta, Sia mwirara qutaave tiare, tuvaro Sisasiva mwisua mwata rie tiro, Sara

nraariva vairove? tuvanta ⁴² tavusa sun-tatora pataqa mwira mwuvaro ⁴³ Sisasiva mwisua ntuqaa mwaitaro mwarase nrora.

⁴⁴ Sisasiva tavusa nramwase mwisua timwa nyi tiro, Ntaaru ne inivaqa mwaitana ne mwaa kuara ini timwa nyurave. Niara ntaaru Mosesiva vukuqi qumwaara rato kuarave, paropeti vaintivaravano qumwaara rato kuarave, Saami vukuqi qumwaara rato kuarave, ne ini timwa nyitana mwi kuava mwivauma vasianarove, turave, tiro.

⁴⁵ Mwitaa timwase mwisua Kotira vukuqi qumwaara rato kuara qintutamase riaate tiro Sisasiva mwi kuara mwi kuara mwisua timwa nyi tiro, ⁴⁶ Mwaa kuara qumwaara ratorave, Mesaia vaintiara mwiva ita vuari irainara mwaqi uro qutu viro taaramo ena mwari qava qaqi ntivuanarove. ⁴⁷ Mwiraqaantai né ni airara ni utuara rietantama nraase qora timwa nyiqi vitanta sia suqe si aarara pisaivaro Kotiva né sia suqe airara mware kuara nrunka nyataanarove, tiate. Mwi kuara timwa nyiqi vitanta Ierusalemni naane mwi kuara timwa nyiqi vinta mwiraqaantai mwo mwananaasua mwo mwananaasua timwa nyiqi vuata. ⁴⁸ Né nraavu nénta ntuqaantai mwi airara mwi irainarara takuarave. ⁴⁹ Ni nkova nrai saqu iqiqa mwatero nena ini nyirerave tiarinara nevano mwira titaariro tukuarive, Né mwaa mwatusaraqí mwaiqi vivaro naavuntai mwiva tukiro iniqaa mwaitaroma ini kempusa nyianarove, tiro.

Sisasiva naavuni vita mwarora

⁵⁰ Sisasiva mwitaa timwase mwiva mwisua ntita mware Ierusalemni mwatasa mwini se Vetaani mwatusani uro ne nrai saqutana tuaarerase mwisua suqema nyate. ⁵¹ Sisasiva mwisua suqema nyate mwaitaro mwiva mwisua mwini sovaro mwira naavuni vita mwarora.

⁵² Sisasiva naavuni vuvanta mwira nraaqiaravara mwini so vaintivarasua suqe suvanta mwiri nane Ierusalemni vinta uro mwini mwaitanta Kotira nraavuqi uro Kotira utu tuaareraqinta vi mwaura.

IONI

3

Nikotimasiva Sisasira uro takuora

¹ Parasi vainti mwovano mwauvaro mwira utu Nikotimasira. Nikotimasiva Iutaa mwatanaasua ntarunyaa vainti mwaaura.

² Mwiva mwariro enaqi uro Sisasira takuero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, te takuauraro Kotiva ri titaisarara tira, re mwaara kua ti mwariarava nrira siaro. Sia Kotiva ri saisaqa sitirina, re siana nrora aira mwararatirinao, tiro.

³ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Ne qutaa kua tiarira ri-aane. Vainti nrora tuaiva mwairaro mwira sia qavavaqa mwatatairere, mwi vaintiva siana Kotiva naqisiari mwatusara so takuaanarove, tiro. ⁴ Tuvaro Nikotimasiva gao tiro, Ntataa sirarove nrora tuai vaintira gava mwatataanarove? Mwiva gava nrari nrora visosaqi viqetairarove mwira nrova mwira gava mwatataanarove? tiro.

⁵ Tuvaro Sisasiva tiro, Ne qutaa tuko. Nramaiqi mwatataariva mwairaro sia Kotira Mwanavano mwira gava mwatatairaro mwiva sia Kotiva naqisi mwatusarani vuanarove. ⁶ Mwavana mwataava nrari mwavana mwataara aasu mwatatairave. Mwanavano mwanana aasu mwatatairave, tiro. Ini gava mwatataari kuarara ne ri timwa mwukara re mwi kuarara isaramave vuaro? Sia mwitaa siane. Ne mwo kuaqaa nuase ri timwa mwirenave. Saaravano titaro mwini mwini vuataa sisaro viso. ⁸ Saaravano tuqi visara re sia mwira takuaraitira, re mwira guka aasu rianarave. Re saaravano nrari osararave mwiva vuari osararave sia qintutama riaaro. So Kotira Mwanavano mwatatai osarava mwira votaama vaiso, tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa tuvaro Nikotimasiva tiro, Ntataama serove mwitaa sianarove? tuvaro ¹⁰ Sisasiva tiro, Re Isaraari mwatanaasua mwaara kua timwa nyi mwariarave mwaitarove mwi kuara sia qintutama riaaro? ¹¹ Ne qutaa tuko. Te qintutama riauna kuara ini timwa nyi mwauko. Mwitaa suravanta né sia tiri kua qintutama riaavo. ¹² Ne mwatanyaa irainara ini timwa nyukanta né mwirara sia qutaa kuave tiavo. Né mwitaa tiavana ne naavunyaa irainara ini timwa nyiarinta, né ntataamase mwi kuara so qintutama rievareve? ¹³ Sia vainti mwovano naavuni Kotiva mwainani virave. Ne asuma mwintai tukuko. Ni mwataqaa mwataiva ne nraaru naavuni mwarivarave.

¹⁴ Nraaru ini saivaqava Mosesiva qumina mwatani mwaitaro kuanira mwarana oriqaantai utuse mwira satari ratoraqaqaa tuaare rasorave. (Nraase qoravano mwira takue sia qutu vuete tiro, Mosesiva mwitaa surave.) So ne mwataqaa mwatatai nraaqiarava ne mwariarinta nraaru Mosesiva kuanira mwarana utuse mwatonemase nivaqa satariqaa tuaare rasaivanta ¹⁵ nraase qoravano niara qutaa mwivave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivarave, tiro. Sisasiva mwitaa turama.

¹⁶ Kotiva mwataqi mwariasuara mwoqamase mwuntusa nisarora tiro, mwiva nrari mwaaqu nkuaiqa mwatataira tiri tivira. Mwitaa sirara tinta, nraase qoravano mwira mwaaquara qutaave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivara.

¹⁷ Kotiva nrari mwaaqu titovaro mwiva sia nraase qoraqaa kua mwatarero tukiso. Nraase qoravano suqema mwariate tiro, mwiva tukura.

¹⁸ Mwovano mwira mwaaquara qutaa mwivave ti mwarirava mwivama sia kua mwaraanaro. Mwovano mwirara sia mwivave ti mwarirava mwivama nrora kua mwaraanaro. Mate mwaa enara Kotiva ko timwase mwi vaintira qoririma saira. Mwi vaintiva Kotira mwaaqu nkuaiqa mwatatairara sia qutaa mwivave tira saara Kotiva mwira qoririma saira.

¹⁹ Mwaa irainarara saara kua vasiarano. Tomwavano mwataqi tukuvanta nraase qoravano sia mwira riarira siraitinta, mwisua rupisi sirara riarira sinta mwariara.

²⁰ Sia suqe sia vaintisua mwovano mwovano nramwutaaga sitanta sia mwi tomwara riarira siraitinta, mwisua sia tomwavano mwainani vuara. Tomwavano tiri sia suqe aira ataa timwataaso tinta sia tomwavano mwainani vuara. ²¹ Mwisua mwitaa siavaro qutaa aira mware vari vaintiva sia aatu siraitiro, tomwavano mwainani vira. Mwiva visaro tomwavano mwira aira ataama mwataisanta nraase qoravano takuaavaro mwi vaintiva Kotira kua rietaro Kotira aira mware mwaira.

9

Sisasiva vu qimpo vaintira vu mpaيرا sora

¹ Sisasiva vitaro takuovaro vainti mwovano nrari nrora visosaqintai vu qimpa vuva mwauvanta ² Sisasiva vaintivaravano Sisasira mwata rienta tinta, Mwaara kua tiara vaintio, ntavave qaqiraqa si irainarara mwasaisarove mwaa vaintira vu nrari nrora visosaqintai

vu qimpa viva mwaiso? Nraive siso mwira varosua qosuave qaqiraqa si irainarara utu saavarove mwira vuvano qimpa viso, tinta tuvo.

³ Sisasira vaintivaravano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Sia nrai qaqiraqa si irainarara mwaraira saara mwira vu qimpa viso. Siana mwira nrosua qosua qaqiraqa si irainarara utu saavaro mwira vu qimpa viso. Né mwi vaintiraqi Kotira kempusaqama aira takuaate tiro, mwira vuvano qimpa viso. Kotiva ni nti mataisana ne tukukavave. ⁴ Te Kotira aira ataa siarintu mwarare. Ena siraro sia mwo vaintivano aira so mwaranaarove. ⁵ Ne mwataqe mwaitana tomwavano itainema sena ne itamaqina vuariro mwataqi mwaisua so takuevarave, tiro tuvo.

⁶ Sisasiva mwitaa timwa sero mwataqaa taara visise taaraqontai soraqamase mwiti vainti vuqaa naatauruse mwirara tiro, ⁷ Re Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tiro. Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva Sisasiva tunema untu nrai vuri siqama sovaro mwira vuvano mpaaira vuvaro mwi vaintiva mwintai untu nane so takuamaqi nrurama.

⁸ Mwiva so takuamaqi nri mwauvanta mwira nraavu mwataqa mwausua takuovaro aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintiva qaqi nruvanta mwisua mwira takuenta tinta, Nta vaintivave nriso? Aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintivave nriso? tinta. ⁹ Mwisua mwitaa tuvanta mwonravuvano tinta, So mwi vaintiva mwivave, tuvanta mwonravuvano qao tinta, Mwovanove. Mwira vuri votaa siva nriso, tuvaro mwi vaintiva nrine tiro, Ne mwaa mwivama suko, tiro tuvo.

¹⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaaira viso? tinta. ¹¹ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva timwa nyiro tiro, Vainti mwovano mwira mwutu Sisasiva mwiva taara visise soraqamase ni mpuqaa naatauruse niara tiro, Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tisana ne untu siqama saukaro ni mpuvano mpaaira visana ne so takuamaqina nruko, tiro. ¹² Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava rienta tinta, Mwi vaintiva ntaini visare nriraro? tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrai ntainive vivaaso? Ne siavaqa takuauko, tiro.

¹³ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua nraaru vu qimpo vaintira vita mwarenta uro Parasi vaintivaravano mwaunani vurama. ¹⁴ Sisasiva mwaara kua tu enaraqaa soraqamase mwi vaintira vu mpaaira sorama. ¹⁵ Mwisua Parasi

vaintivaravano sunani vitaqi uro sovanta Parasi vaintivaravano mwi vaintira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaaira viso? tuvaro mwi vaintiva tiro, Mwiva soraqamase ni mpuqaa naatauru mataisana ne untu nena mpuri siqama saukaro ni mpuvano mpaaira visana ne so takuauko, tiro.

¹⁶ Mwiva mwitaa tuvanta Parasi vainti mwonravuvano tinta, Mwi airara mwaara mwaara enaqaa mwitaa siso. Mwiva mwaara enaqaa sia mwitaa siataara vasisaro mwiva kua qaanuase mwitaa siso. Mwitaa sisorara tiro, mwi vaintiva sia Kotiva sinani tukivave, tinta. Tuvanta Parasi vainti mwonravuvano qao tinta, Ntataama serove qaqira vaintivano mwi airara nrora mwarai airara so mwaranaarove siso? tinta. Mwitaa timwa senta mwonravuvano mwo kua tuvanta mwonravuvano mwo kua tinta.

¹⁷ Parasi vaintivaravano qava mwira mwata rienta tinta, Mwiva ni mpu mpaaira sairave tianarave. Mwi vaintirara re nara kuave tiaro? Mwiva ntataama mwai vaintivave ri vu mpaaira saiso? Re tiri timwa tivivave riaare, tuvaroma vainti mwiva tiro, Mwiva paropeti vaintivano mwaiso. Kotiva mwira saisaqa sisaro mwiva aira mware mwaiso, tiro.

¹⁸ Mwitaa tuvanta Iutaa vaintivaravano sia mwira kuaa qutaa kuave tiarera mwi vaintirara tinta, Re muna titara ni mpu mpaaira viso tiaro. Nraaru sia ri vuvano mpaaira vurave, tinta. Mwitaa timwa senta mwisua mwira nrosua qosua sapara suvanta ¹⁹ mwitanavano nruvanta mwisua mwitana mwata rienta tinta, Mwaa vaintiva initana nyaaqueve siso? Qutaave mwira nrora visosaqintai vu qimporave? Ntataama saisarove mwira vuvano mpaaira visarove takuaiso? tinta.

²⁰ Mwisua mwitaa tuvanta mwira nrosua qosua tinta, Mwaa vaintiva tiritana mwaaqueve. Mwira vuvano nraaru visosaqintai qimporave. ²¹ Nrai ntataa saisarove mwira vuvano mpaaira viso? Nrai ntavave mwira vu mpaaira saiso? Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate. Mwiva so ini timwa nyianarove, tinta. ²² Mwira nrosua qosua Iutaa vainti nrora vaintivara aatu sitanta mwitaa turama. Nraaru Iutaa vaintivaravano mwitaa kua mwatate tinta, Vainti mwovano Sisasirara mwiva Mesaia vaintivano tiri saisaqama sirero tukivave tiaso. Mwovano mwitaa tirarore, te mwira irora sinta mwaara nruvuqintai mwira raaqu saararo mwiva mweva ne esaara vuarive, turama. ²³ Iutaa vainti nrora vaintivaravano mwitaa turara tinta, mwira nrosua qosua Iutaa vainti aatu

sitanta tinta, Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate, turama.

²⁴ Mwitanavano mwitaa tuvanta mwisua qavavaqa nraaru vu qimpo vaintirara sapara tinta mwirara tinta, Re Kotira riararia siataarave. Sisasiva sia suqe vaintive, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, ²⁵ Sisasiva sia suqe vaintive siso suqe vaintive siso sia ne qintuta suko. Ni mpu qimpora mwiva mpaïra sorara ne mwirara aasu qintuta suko, tiro.

²⁶ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava mwata rienta tinta, Mwiva ri narave utiso? Mwiva rinta ntataama setarove ri vu mpaïra saiso? tuvaro vainti mwiva tiro, ²⁷ Ne vaa mwirara ini timwa nyukanta né siave riaavo? Né ntataa si santave qava mwi kuara riarentave tiavo? Névaqa mwo? Névaqa mwira vaintivaravaqa mwariarentave qava mwi kuara ni mata riaavo? tiro.

²⁸ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira nroraqamase irora tinta timwa mwinta tinta, Qao, revano mwira vaintivano mwaitara mwira kua riaravave. Te tenta saivaqara Mosesira kua riaqi vuasuave. ²⁹ Nraaru Kotiva Mosesira timwa to kuara te mwi kuara riaqi vuasuave. Te Sisasirara qumina vaintive turo. Te mwiva mwintai nri osarara sia qintuta suro, tinta.

³⁰ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva nraï saqu nunkinkiraara tero mpo se tiro, Ni mpu mpaïra sai vaintiva mwiva mwintai nri osarara né siavaqa qintuta siavo? ³¹ Te riaruraro Kotiva qaqira vainti kua sia riavave. Kotira kua riaasua Kotiva mwisua kua riavave. Kotira utu tuaareraa vaintisua kua Kotiva riavave. ³² Nraaru mwaa mwatara hoqarato enaraqataïro sia vainti mwovano nraï nrora visosaqintai vu qipa

vura mpaïra sorave. ³³ Sisasiva sia Kotiva sinani tukuase titirina, mwiva sia so ni mpu mpaïraitirinao, tiro.

³⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira irora tinta, Ri nrova qaqiraqa si airara mware ri mwatataivave. Re mwo? Re tirivaqave i mwaara kua timwa tivinarave siaro? tinta. Mwitaa timwa senta mwisua vainti mwira raaqu senta mwaatani pisorama.

³⁵ Mwisua mwira raaqu senta mwaatani pisovaro Sisasiva mwisua mwira raaqu senta pisorara riero mwi vaintirara mpuaama takuero mwirara tiro, Mwataqi mwatataï nraaqiarara re qutaa mwivave tinarave siaro? tiro. ³⁶ Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva mwira mwata riero tiro, Nrora vaintio, mwiva ntavave? Re ni timwa miqena ne mwirara qutaa mwivave tiase, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Re takue mwariara vaintiva ne mwivama riarara ti mwauko, tiro.

³⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrora vaintio, qutaa re mwivave, tiro. Mwitaa timwa sero mwiva Sisasira vuqaa tori naquntaase mwira riariamase mwinto mwauvaro ³⁹ Sisasiva tiro, Ne nraase gora ntusama sirena mwataqi tukukavave. Vu qimpaisua takuaate tina, ne mwataqi tukukavave. Qaqi takuesua vu qimpa vu-ate tina, ne mwataqi tukukavave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta Parasi vaintivaravano mwi kuara rienta Sisasira mwata rienta tinta, Tiri tivuve qimpa viso? tinta. ⁴¹ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Ini vu qimpa visantavauma kuvano sia iniqaa vasianarove. Né tinta, Te so takuauro, tiarara tiro, kuavano iniqaa vasianarove, tiro. Sisasiva mwitaa turama.